

ΕΦΙΑΛΤΗΣ ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Η εικόνα είναι γνωστή, οικεία, τετριμμένη: Απομακρυσμένη γωνία, δεύτερο διάλλειμα. Δύο φιγούρες να διαφαίνονται στο μισοσκόταδο. Η μία αγέρωχη, γεροδεμένη, η άλλη μικρόσωμη και υποταγμένη. Ένα χέρι να τραβά ένα σακάκι. Πέντε δάχτυλα σχηματίζουν μία μπουνιά. Οι πάντες γνωρίζουν την έννοια « bullying ». Οι πάντες έχουν υπάρξει, έστω μάρτυρες, ενός σχετικού περιστατικού και οι πάντες συμφωνούν ότι τέτοιες συμπεριφορές πρέπει να εκλείψουν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Το φαινόμενο, αν και πολλοί πιστεύουν ότι οφείλεται στην πολυπολιτισμικότητα που συναντάται στα σύγχρονα σχολεία, προυπήρχε, με αφετηρία την μετατροπή της εκπαίδευσης από υπόθεση των λίγων σε μαζική. Στην ουσία πρόκειται για ένα διαχρονικό και οικουμενικό πρόβλημα που έως και σήμερα θεωρείται ένα φυσικό επακόλουθο της καθημερινής τριβής και συνύπαρξης. Πράγματι, με δεδομένο το γεγονός ότι η σχολική κοινωνία είναι μικρογραφία εκείνης των ενηλίκων, κάπου στο βάθος μπορεί να υπάρχει μία φωτεινή αναλαμπή, ένα πλεονέκτημα σε αυτή την αρχέτυπα αρνητική κατάσταση: Το ενδεχόμενο αυτή η διαδικασία απλώς να σκληραίνει τα παιδιά και να τα προετοιμάζει για την «πραγματική ζωή». Το θέμα όμως είναι πως, αυτή η διαδικασία δεν είναι παρά η πιστοποίηση πως ισχύει

αυτό που αποκαλείται «νόμος της ζούγκλας». Δεν είναι παρά το γεγονός πως τελικά ο κερδισμένος, έστω και φαινομενικά, δεν είναι αυτός που αξίζει να είναι αλλά ο ισχυρότερος είτε σωματικά είτε κοινωνικά και τελικά η εκκολλαπτόμενη γενιά φιλοπόλεμων ενηλίκων.

ΠΑΙΔΙ ΘΥΤΗΣ: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Τα παιδιά που υιοθετούν τον παραπάνω ρόλο είναι κατά κανόνα επιθετικά, ενεργητικά στα όρια του υπερδραστήριου, ανασφαλή χωρίς να αφήνουν τους υπολοίπους να το αντιλαμβάνονται, σωματικά ανώτερα από την πλειονότητα, επιρρεπή στην παραβίαση κανόνων και στην κατανάλωση αλκοόλ, με περισσότερες πιθανότητες να καπνίζουν από τους συμμαθητές τους και κυρίως από τα παιδιά «θύματα». Συνήθως απολαμβάνουν μια ευρεία αποδοχή από τον σχολικό κοινωνικό περίγυρο, χωρίς ηθικές αναστολές και φαινομενικά χωρίς τύψεις για τις συνέπειες των πράξεών τους.

ΑΙΤΙΑ-ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι βίαιες συμπεριφορές, αν και έχουν ως αφετηρία εξωγενείς παράγοντες, δεν εκδηλώνονται αν δεν έχουν συντρέξει εσωτερικοί. Η τάση απομίμησης, παραδείγματος χάρη, καθορίζεται από την ωριμότητα και η ανάγκη επίδειξης από αυτήν της επιβεβαίωσης. Η μαζική προβολή βίαιων σκηνών και επιθετικών προτύπων καθώς και η συνολική οικειοποίηση, που επιφέρει η καθημερινή συνύπαρξη με τη βία, δεν πρόκειται να οδηγήσουν ένα παιδί σε άσκηση μορφών της αν εκείνο διέπεται από ηθικούς κανόνες που δεν θέλει να παραβιάσει. Οι ειδικοί δίνουν έμφαση στην έλλειψη αυτοπεποίθησης. Αν τους λάβουμε υπόψη, το «νταηλίκι» είναι μια υποσυνείδητη ανταλλαγή του αισθήματος της αναξιοτητας στο θύμα μέσω της απαξίωσης. Μέσω αυτής της διαδικασίας ο θύτης παύει να κατακλύζεται από ανασφάλειες αφού το θύμα βρίσκεται σε χειρότερη ψυχολογική κατάσταση. Έπειτα ο εξευτελισμός ίσως είναι ο μονόδρομος για να αποκτήσει υπόσταση, ακόμα και αξία, το άτομό του, χωρίς ωστόσο να αντιλαμβάνεται πως με αυτό τον τρόπο δεν κερδίζει την εκτίμηση εκείνων που το πλαισιώνουν.

Αντιθέτως, τέτοιες συμπεριφορές μπορεί να πηγάζουν από τη σιγουριά της ανωτερότητας του «νταή» την οποία και επιθυμεί να εξωτερικέψει για να του την καταστήσει σαφή. Παιδιά είναι και πιο πιθανοί χρήστες αυτής της ιδιότητας για τον λόγο ότι η πράξη είναι ψυχαναγκαστική. Το παιδί εξαρτάται από αυτή σε βαθμό που δεν αναζητά καν πρόφαση καθώς μια τέτοια κίνηση είναι αυθόρμητη σχεδόν μηχανική. Άλλοι στοχεύουν στο παρελθόν των «τραμπούκων». Οι τακτικές αυτές είναι πιθανό άλλωστε να κρύβουν την εκδίκηση για παρόμοια περιστατικά που έχουν σημειωθεί στο παρελθόν και στοχοποιούσαν το παιδί που πλέον στοχοποιεί. Απόδειξη της παραπάνω θεωρίας το ρητό « οφθαλμός αντί οφθαλμού». Τέλος, σε αίτιο του bullying μπορεί να αναδειχθεί το σχολικό περιβάλλον. Η αδιαφορία που γεννά η έλλειψη σχολικής συνοχής, αντίκρισμα της συνολικής κοινωνικής αποξένωσης σε ορισμένα παιδιά εκφράζεται. Ακόμα, τα εκ της φύσεως επιθετικά παιδιά είναι και πιο πιθανοί χρήστες αυτής της ιδιότητας για τον λόγο ότι η πράξη είναι ψυχαναγκαστική. Το παιδί εξαρτάται από αυτή σε βαθμό που δεν αναζητά καν πρόφαση καθώς μια τέτοια κίνηση είναι αυθόρμητη σχεδόν μηχανική. Άλλοι στοχεύουν στο παρελθόν των «τραμπούκων». Οι τακτικές αυτές είναι πιθανό άλλωστε να κρύβουν την εκδίκηση για παρόμοια περιστατικά που έχουν σημειωθεί στο παρελθόν και στοχοποιούσαν το παιδί που πλέον στοχοποιεί. Απόδειξη της παραπάνω θεωρίας το ρητό « οφθαλμός αντί οφθαλμού». Τέλος, σε αίτιο του bullying μπορεί να αναδειχθεί το σχολικό περιβάλλον. Η αδιαφορία που γεννά η έλλειψη σχολικής συνοχής, αντίκρισμα της

συνολικής κοινωνικής αποξένωσης σε ορισμένα παιδιά εκφράζεται

ΠΑΙΔΙ-ΘΥΜΑ: ΧΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Συνήθως τα παιδιά «στόχοι» είναι καλοί και επιμελείς μαθητές, ωριμότεροι από τους συμμαθητές τους, έχουν κάποια ιδιαιτερότητα είτε όσον αφορά την εμφάνισή τους είτε κάποιο ασυνήθιστο χόμπι, Με χαμηλή δεξιότητα αυτοπροστασίας, ευαίσθητα και τέλος υπάκουα στα όρια της υπερβολής.

ΤΙ ΕΜΠΕΡΙΕΧΕΙ Ο ΟΡΟΣ BULLYING

- Υβριστικές, προσβλητικές εκφράσεις (λεκτική βία)
- απειλές, εκβιασμό
- χτυπήματα, δαγκωνιές, σπρωξιές, κλωτσιές (σωματική βία)
- σεξουαλική παρενόχληση (σεξουαλική βία)
- κλοπές

- Ζημιές σε προσωπική περιουσία
- Επιδιωκόμενος αποκλεισμός από κοινωνικές δραστηριότητες και συμμαθητές
- Διάδοση κακοηθών και ψευδών φημών.

ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΘΥΜΑΤΟΣ \ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Το παιδί που έχει υποστεί εχθρική συμπεριφορά μπορεί να παρουσιάσει, εκτός από ψυχολογικές διαταραχές, σωματικές δυσλειτουργίες. Το θύμα συχνά αντιμετωπίζει πονοκεφάλους, κοιλιακά άλγη, ενούρηση και αϋπνίες. Δεδομένο θεωρείται να επηρεαστεί η ψυχολογική του κατάσταση με πιο συχνό σύμπτωμα την διαστρεβλωμένη αντίληψη για τον εαυτό του. Το άτομο κατακλύζεται από φοβίες που δεν είχαν εκδηλωθεί στο παρελθόν, συχνά απόρροια της πλέον χαμηλής αυτοπεποίθησης. Η πιο συνηθισμένη φοβία είναι το μην μπορεί να μείνει μόνο όπως και το μην μπορεί να κοιτάξει τον συνομιλητή του στα μάτια.

ΕΥΘΥΝΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΦΕΛΕΙΕΣ ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

Μπορούμε εύκολα να παραληρήσουμε την αδυναμία ανάπτυξης μιας βαθύτερης σχέσης με τη γνώση με την αδυναμία ανάπτυξης ουσιαστικότερων κοινωνικών σχέσεων. Η άκριτη και στείρα αποστήθιση

γνώσης και η συνολική μονοδιάστατη εξέταση του μαθητή με βάση εκείνη οδηγεί σε ξεσπάσματα, αφορμές των οποίων είναι εκείνοι που πλαισιώνουν το κοινωνικό τους περιβάλλον. Ωστόσο εάν το σχολείο εφαρμόσει την ομαδοσυνεργατική μέθοδο για την πραγματοποίηση των μαθημάτων, εμποδίζεται σημαντικά η ακούσια υιοθέτηση του ρόλου του «αποδιοπομπαίου τράγου» από τους μαθητές. Αυτό συμβαίνει επειδή μέσω της παραπάνω μεθόδου το παιδί ανακαλύπτει αθέατες πλευρές του χαρακτήρα των «συνεργατών» του μιάς και τους γνωρίζει εκτός των ορίων που θέτει το μη μαθησιακό-εργασιακό πλαίσιο, όταν δεν είναι εγκλωβισμένο από τους άτυπους κανόνες που θέτει το προαύλιο ή η εξωσχολική τριβή μαζί τους.

ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Πέρα από την παραπάνω μέθοδο που τα σχολεία καλούνται να εφαρμόσουν, οι προληπτικές ενέργειες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα κατηγοριών. Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν χωρίζονται σε θεσμικά, κοινωνικά αλλά χωρίς την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευτικών, η πολιτεία δεν είναι σε θέση να εξαλείψει το φαινόμενο.

ΘΕΣΜΙΚΑ ΜΕΤΡΑ: Θεωρούνται η επιτροπή ασύλου, που θα δημιουργηθεί σε κάθε σχολείο με σκοπό την διαχείριση των κρίσεων από εκπαιδευτικούς και παιδοψυχολόγους και η πρόσληψη ενός διαμεσολαβητή, ο οποίος θα συνδέει το σχολείο με την κοινότητα

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ: Χαρακτηρίζονται αυτά που πρέπει να ληφθούν από τα Μ.Μ.Ε καθώς εκείνα έχουν την ικανότητα να διαμορφώνουν την κοινή γνώμη. Εκπαιδευτικά-μορφωτικά- ψυχαγωγικά προγράμματα που προβάλλουν την αισχύρη του παραπάνω θέματος κρίνονται απαραίτητα. Απαραίτητος επίσης είναι ο περιορισμός των βίαιων ταινιών με μεγάλο αριθμό σκηνών βίας αλλά και η προβολή spot με μήνυμα κατά της ενδοσχολικής βίας. Πέρα όμως από τις ενέργειες των ΜΜΕ θα πρέπει και οι υπόλοιποι φορείς (επιστημονικοί, της τέχνης κλπ) να συνδράμουν σε αυτή την προσπάθεια με διαλέξεις, ομιλίες,

συζητήσεις και με εκδόσεις ενημερωτικών φυλλαδίων με θέμα την ενδοσχολική βία.

ΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΩΣΤΕ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Οι καθηγητές και δάσκαλοι για να θεωρούνται συμμετοχοί στην προσπάθεια εξάλειψης του φαινομένου δεν θα πρέπει : 1)Να καλλιεργούν στους μαθητές την βαθμοθηρία, η οποία δημιουργεί, εκτός των άλλων, διχόνοια μεταξύ των μαθητών, ζήλεια και αντιπάθεια προς τους άριστους και αύξηση των πιθανοτήτων να χρησιμοποιηθούν αθέμιτα μέσα προκειμένου κάποιοι να κερδίσουν το πολυπόθητο «είκοσι». 2)Να υιοθετούν τον ρόλο του «εξουσιαστή» γιατί κάτι τέτοιο θα πίεζε τους μαθητές, οι οποίοι πιθανόν να εκδήλωναν τον συσσωρευμένο εκνευρισμό και τα άλλα αρνητικά συναισθήματα με μορφή ξεσπάσματος και επίθεσης προς τους συμμαθητές τους. 3)Να κάνουν διακρίσεις και να στοχοποιούν αφού αυτή η συμπεριφορά, πέρα από το ότι θα εύρισκε μιμητές και θα έδινε το έναυσμα στους μαθητές να απομακρυνθούν από συγκεκριμένα παιδιά, επιτυγχάνει, με τη σταδιακή συρρίκνωση της αυτοπεποίθησης, να κάνει τους στόχους ευάλωτους και κατά συνέπεια ανίκανους να αμυνθούν στα πυρά που δέχονται. 4)Να αγνοούν και να αποσιωπούν το φαινόμενο καθώς με αυτό τον τρόπο τα κρούσματα θα αυξάνονταν. Αντίθετα με τις εντός της τάξης ανοικτές συζητήσεις και με αφιέρωση διδακτικών ωρών στο φαινόμενο και την προβολή ταινιών που θίγουν το φαινόμενο ίσως καταφέρουν να οδηγήσουν τους μαθητές σε έναν ειρηνιστικό τρόπο ζωής.

ΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΩΣΤΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΝΑ ΜΗΝ ΣΦΕΤΕΡΙΣΤΕΙ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΘΥΤΗ

Να εκφοβίζουν, να κάνουν συνεχή κριτική, να υποτιμούν την αξία του παιδιού, να εκβιάζουν το παιδί συναισθηματικά («θα έχεις την αγάπη και την αποδοχή μου υπό τον όρο να κάνεις ό,τι θέλω εγώ»), να το υπερπροστατεύουν, να το κάνουν να νοιώθει υπόλογο επειδή έχει γεννηθεί.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΕΑΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΟΥΝ ΠΩΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥΣ ΠΑΡΕΝΟΧΛΕΙ ΑΛΛΑ ΠΑΙΔΙΑ (Σύμφωνα με την παιδοψυχολόγο Βικτώρια Πρεκατέ, ιδρύτρια του μη κερδοσκοπικού σωματείου ΜΕΝΤΟΡΑΣ)

Να προσπαθήσουν να το πείσουν πως όντως η πράξη του είναι απαράδεκτη εξηγώντας του το γιατί και επιχειρηματολογώντας. Να αναφέρουν το θέμα στους δασκάλους ή καθηγητές του και να τους ζητήσουν να παρέμβουν. Εάν αντιληφθούν πως το παιδί μιμείται την επιθετική συμπεριφορά κάποιου μέλους της οικογένειας, να το συζητήσουν μαζί του και να το παρακαλέσουν να χρησιμοποιεί διαφορετικούς μεθόδους επιβολής. Να επαινούν την κάθε προσπάθεια που κάνει για να βελτιωθεί σε αυτόν τον τομέα και να είναι ελαστικοί μαζί του εάν οι προσπάθειες δεν επιφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Να βεβαιωθούν πως γνωρίζει ότι το αγαπούν.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΕΑΝ ΑΝΤΙΛΗΦΘΟΥΝ ΟΤΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΘΥΜΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Να του αποσπάσουν πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα του θύτη πείθοντάς το πως δεν θα αντιμετωπίσει κανενός είδους επίπτωση εάν το κάνει. Να το διαβεβαιώσουν πως σε καμία περίπτωση το περιστατικό δεν έπρεπε να συμβεί. Να το συζητήσουν με τους δασκάλους ή καθηγητές του θύτη και να τους ζητήσουν να του επιβάλλουν κυρώσεις. Να το αποτρέψουν να εκδικηθεί. Να ενημερώσουν τους γονείς του θύτη και να σιγουρευτούν πως θα εισηγηθούν επί του θέματος. Εάν δεν

υπάρχει συγκεκριμένη γραμμή πολιτικής στο « bullying» να κινητοποιήσουν τους υπεύθυνους και τον σύλλογο γονέων για την επινόηση και την εφαρμογή της.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΟΥΝ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΜΙΑ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Να του ζητήσουν να αποφεύγει χώρους πιθανής έκθεσης. Στις επικίνδυνες περιοχές να είναι πάντα συνοδευόμενο(οι δράστες εξάλλου δεν επιθυμούν μάρτυρες). Εάν υποστεί κάποιο περιστατικό να ενημερώσει αμέσως κάποιον εκπαιδευτικό και τους ίδιους. Να μη καταφεύγει ποτέ στην προσβολή και να είναι πάντοτε ευγενικό στις υποδείξεις τους. Να μη κακοποιεί ποτέ το ίδιο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βικτώρια Πρεκατέ/Στην Αυλή των θυμάτων»/ Περιοδικό ΓΥΝΑΙΚΑ/ 2009

Φωτεινή Χατζαρά/ «Σχολείο και Ενδοσχολική βία /τι μπορεί να κάνει το σχολείο για την ενδοσχολική βία'/<http://slideshare.net/>

Μίσης Σχοινά/ «η απελπισία –γενεσιουργός αιτία της ενδοσχολικής βίας/<http://dialogoi.enet.gr>

Μέλη επιτροπής/«Σύνοψη Έκθεσης της Επιτροπής για την Σχολική Βία»/ Ενημερωτικό φυλλάδιο της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής/[http// www.paideia.org.cy/](http://www.paideia.org.cy/)

Αγγελική Παπαβασιλείου/ «Οδηγίες κατά της Σχολικής Βίας»/ εφημ. Το Έθνος/ 15 Φεβρουαρίου 2011.

, Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.)/(2010α)/«Δραστηριότητες στην Τάξη για την Πρόληψη του Εκφοβισμού

